

ČLANCI

INTERVJUI

ISTRAŽIVANJA

KNJIGE

NOVA RADNA SNAGA?

Objavljeno: 28.10.2022

Hrvatski poslodavci otvorenih su ruku dočekali ukrajinske izbjeglice u nadi da će oni popuniti rupe na hrvatskom tržištu rada. Donosimo vam prvi u seriji tekstova "Umjesto vojne, radna mobilizacija - novi migrantski radnici".

Činjenica da po ulicama naših gradova ima sve više stranih radnika ne može promaknuti nikome, pa smo tako ovoga tjedna [mogli pročitati HRrejting iz listopada](#) kojega su neki mediji prenijeli uz zanimljiv naslov: *Hrvatima su najdraži useljenici iz Ukrajine, Nepal je na petom mjestu.*

Kada je 24. veljače krenula ruska invazija na Ukrajinu, Hrvatska je pokazala solidarnost. Ljudi su otvorenih ruku i domova primili one koji su bježali od rata. Međutim, vrlo brzo formirao se diskurs o tome da će izbjeglice iz Ukrajine popuniti rupe na hrvatskom tržištu rada koje se, kako nam je kazala **Sunčica Brnardić** iz Saveza samostalnih sindikata Hrvatske (SSSH), „doista dramatično promijenilo u posljednjih 10 godina“.

Naime, nakon krize 2008. godine pa otvaranja granica ulaskom u Europsku uniju i, slijedom toga, lakše migracije domicilnog stanovništva, od 2018. godine hrvatski poslodavci sve teže dolaze do radnika, pojašnjava. „Od 2018. godine poklapaju se razdoblja ekonomske stabilizacije i ekspanzije i suočavanja s promjenama na tržištu rada do kojih je došlo između ostalog i zbog dugotrajne prakse isplaćivanja neadekvatno niskih plaća, ali i loših uvjeta rada“, kaže Brnardić.

Poslodavcima tako postaje sve teže, pa i nemoguće, pronaći [radnike u građevini](#) i sezonske radnike u turizmu i ugostiteljstvu na domaćem tržištu rada, ističe, pa dodaje da „s vremenom isti trend bilježimo u raznim proizvodnim i loše plaćenim uslužnim djelatnostima“. Ukazuje i na broj izdanih radnih dozvola za državljane trećih zemalja: „Broj izdanih dozvola za 2016. godinu bio je 2.428, za 2017. 9.088, za 2018. 30.783, a za 2018. 70.637“, kazala je.

I tako su se osobe koje bježe od rata vrlo brzo našle u „radničkim cipelama“, a u medijima se oblikovao diskurs da su oni spasitelji tržišta rada. Gledajući grupe podrške, primjerice na Facebooku, bilo je jasno da neki ljudi već na putu za Hrvatsku traže posao. Hrvatski poslodavci dočekali su ih širom otvorenih ruku.

TEŠKO DOĆI DO TOČNIH BROJKI

Do egzaktnih podataka koliko točno Ukrajinaca i Ukrajinke u Hrvatskoj trenutno radi teško je doći. Radnička prava obratila su se Hrvatskom zavodu za zapošljavanje (HZZ), Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje (HZMO), Državnom zavodu za statistiku (DZS) te Ministarstvu unutarnjih poslova (MUP).

Niti jedna od tih institucija nije nam mogla dati brojke o broju Ukrajinaca i Ukrajinke koji su trenutno zaposleni u Republici Hrvatskoj. Iz HZZ-a su nam rekli da oni raspolažu isključivo onim podacima koji se odnose na osobe prijavljene u evidenciju nezaposlenih HZZ-a te koje su njegovim posredovanjem zaposlene. HZMO u službenim statistikama ne vodi podatke o osiguranicima prema državljanstvu, već prema kategorijama osiguranja, spolu, dobi i županijama, dok MUP, kako su nam rekli, nije nadležan za "vođenje zbirki podataka o zaposlenim osobama u Republici Hrvatskoj te stoga niti o zaposlenim stranim državljanima u Republici Hrvatskoj".

Radi se o tome da su državljani Ukrajine prije invazije morali ishoditi dozvolu za rad i boravak kako bi u Hrvatskoj radili legalno. Međutim, to više nije slučaj. Naime, u ožujku je aktivirana Provedbena odluka Vijeća EU-a o privremenoj zaštiti za građane Ukrajine. Tako ju je i Hrvatska 7. ožujka ove godine implementirala [Odlukom](#) Vlade RH o uvođenju privremene zaštite za raseljene osobe iz Ukrajine.

Foto: Hippopx

To znači da osobe pod privremenom zaštitom ostvaruju pravo na zdravstvenu skrb, obitelji imaju pravo na pomoć iz sustava socijalne skrbi (savjetovanje i psihosocijalnu pomoć, smještaj, jednokratnu novčanu naknadu), djeca mogu ići u vrtić ili školu, fakultete, a odrasli mogu - raditi.

PRIVREMENU ZAŠTITU DOBILA VIŠE OD 18.000 LJUDI

Prema podacima na Vladinoj stranici [Hrvatska za Ukrajinu](#), od 25. veljače 2022. zabilježeno je 21.990 ulazaka raseljenih osoba iz Ukrajine u Hrvatsku. Iz MUP-a su nas obavijestili kako je do 20. listopada 2022. odobreno 18.049 privremenih zaštita raseljenim osobama iz Ukrajine u Republici Hrvatskoj.

Iz HZZ-a su nam kazali da su u području tržišta rada državljani Ukrajine kojima je odobrena privremena zaštita u RH izjednačeni u pravima i dužnostima s hrvatskim državljanima. Oni se, dakle, mogu prijaviti na HZZ, preko njega tražiti posao i poslovno savjetovanje. Ukupno je kroz evidenciju Zavoda otkada je prijavljena prva osoba koja je iz rata pobjegla iz Ukrajine prošlo 1.545 osoba. Iz evidencije Zavoda objavljene su 932 osobe, od čega njih 679 zbog zaposlenja, dodaju.

Što se iskustva HZZ-a tiče, oni ističu da se raseljene osobe iz Ukrajine suočavaju s nekoliko izazova tijekom procesa traženja posla. "Prvi je jezična barijera jer je, iako su hrvatski i ukrajinski slavenski jezici, velika razlika u govoru, kao i različito pismo. Za određena radna mjesta nepoznavanje jezika predstavlja prepreku, naročito ako osoba ne govori ni jedan drugi europski jezik, poput engleskog. Ujedno postoji potreba ili preferencija za radom na pola radnog vremena, što se posebno odnosi na majke s malom djecom ili osobe koje su stigle u pratnji starijih članova obitelji".

U HRVATSKOJ NEDOSTAJE RADNIKA

Harvoje Butković, viši znanstveni suradnik u Institutu za razvoj i međunarodne odnose (IRMO) jedan od koautora istraživanja [Strani radnici u Hrvatskoj: Izazovi i mogućnosti za gospodarski i](#)

društveni razvoj kaže da smo "od države u kojoj je ponuda rada daleko premašivala potražnju postali država kojoj nedostaje radnika".

„U posljednjih pet godina broj radnih dozvola porastao je čak 25 puta“, dodaje Butković. Poslodavci se, dakle, uvelike okreću stranim radnicima, dok je sustav privremene zaštite sada omogućio lakši pristup Ukrajincima.

Iz HZZ-a su nam kazali da bilježe kontinuirani interes poslodavaca za zapošljavanje državljana Ukrajine te da potrebne informacije pružaju putem telefonskih linija i službene e-mail adrese (ukrajina@hzz.hr). „Zavod je zaprimio upite više od 490 poslodavca koji su ponajviše izrazili interes za zanimanja iz djelatnosti ugostiteljstva i turizma, trgovine, graditeljstva i zdravstva“, dodaju.

Interesa, dakle, itekako ima. To nam ističe i **Natalija Havelka** iz osječkog Centra za mir koji radi s velikim brojem Ukrajinaca i pruža im pravnu i druge vidove pomoći. „Budući da su ukrajinski državljani svojim izgledom i radnim navikama te sličnosti u jeziku bliži državljanima Republike Hrvatske, prema našim saznanjima bolje su prihvaćeni na tržištu rada u odnosu na, primjerice, izbjeglice iz Sirije koje su bile u sličnom položaju prije nekoliko godina“, kaže Havelka. Osječki Centar za mir osobama iz Ukrajine nudi pravnu pomoć u vidu tumačenja Ugovora o radu i pojašnjenja pojedinih prava.

Brnardić se slaže da se ubrzo nakon invazije oblikovao diskurs o Ukrajincima koji su izbjegli od rata kao potencijalnim radnicima na našem tržištu rada. „I to ne samo među poslodavcima, već i na razini Vlade. Činjenica je da je većina Ukrajinaca koji su izbjegli u EU stigla u 'nove' države članice koje se također suočavaju sa sličnim problemima na domaćem tržištu rada, pa taj sentiment nije bio karakterističan samo za Hrvatsku, iako smo ga ovdje osjetili kao osobito izraženog“, istaknula je.

Foto: [Tomas Vimmr](#)

Ipak, ona to ne vidi kao nužno negativno, jer je taj diskurs pratila i „određena razina podizanja svijesti i povećanih napora u pogledu integracije, koje je nedostajalo u prethodnim godinama kada su osobe sa statusom međunarodne zaštite bile relativno marginalizirane na hrvatskom tržištu rada“. No u SSSH-u su, naravno, imali i određene bojazni da ne dođe do iskorištavanja izbjeglih Ukrajinaca.

STRANI RADNICI RAZOTKRIVAJU SVE SLABOSTI TRŽIŠTA RADA

Strani radnici zbog jezične barijere i nedostatka socijalnih mreža brzo razotkrivaju sve slabosti tržišta rada. Kako nam je reklo više sugovornika, činjenica, recimo, da su strani radnici koji dobivaju dozvolu za rad vezani jednogodišnjim ugovorima za određenog poslodavca, također ih čini posebno ranjivima jer su manje šanse da će se radnici organizirati ili pobuniti zbog loših uvjeta rada.

I Butković ističe da strani radnici razotkrivaju sve slabosti i neuređenost našeg tržišta rada. One se odražavaju, kaže, u „nepostojanju sustavne politike plaća, nedostatku kolektivnih ugovora (naročito na sektorskoj razini) i u pre niskim plaćama“, kazao je.

To smatra i **Lucija Mulalić** iz Centra za mirovne studije (CMS) koja kaže da jedan set specifičnih problema dolazi sa statusom stranca koji ti radnici imaju, dok drugi set problema strani radnici dijele s većinom radnika u Hrvatskoj, a to su preniske plaće i rastući životni troškovi, nesigurni i prekarni uvjeti rada, nepoštivanje i kršenje radničkih prava te eksploatacijske prakse.

PROBLEM JEZIČNE BARIJERE

Mulalić ističe i probleme jezične barijere. Naime, zbog jezičnog nerazumijevanja radnici su često stavljeni u situacije da potpisuju dokumente i ugovore bez da ih u potpunosti razumiju. Dodatan problem je što ti radnici zbog problema nepriznavanja kvalifikacija ili činjenice da je taj proces jako dug i kompliciran „moraju raditi poslove ispod njihovih kvalifikacija“, kaže.

Potvrđuje to i Havelka koja kaže da poslodavci jesu skloni pružiti priliku za rad ukrajinskim radnicima, no „nažalost poslovne prilike koje im pružaju ispod su njihove razine znanja i obrazovanja“. To je većinom rad u organizacijama civilnog društva kroz rad na projektima, rad u uslužnim djelatnostima (cafe bar, restoran), rad u poslovima čišćenja i na sličnim poslovima, dodaje.

Dakle, iako je jedna prepreka, ona radnih dozvola i vezanosti uz jednog poslodavca, osobama iz Ukrajine maknuta omogućavanjem dobivanja statusa osobe pod privremenom zaštitom, oni su ipak i zbog svoje specifične pozicije, kao i specifičnosti tržišta rada u Hrvatskoj ranjiviji i izloženiji na tržištu rada. S obzirom na to koliko se brzo u Hrvatskoj formirao diskurs o Ukrajinčima kao radnoj snazi na tržištu rada, Radnička prava bavit će se ovom temom kroz seriju tekstova.

**Objavu ovog teksta podržala je Agencija za elektroničke medije, putem Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama u 2022.*

Naslovna fotografija: [manhai](#)/Radnička prava
Tekst napisala:

[Matea Grgurinović](#)

VEZANI ČLANCI

Beživotne ruke u radničkim rukavicama

U 2022. štrajkali radnici BBC-a, New York Timesa, Reutersa, Daily Maila...

Život ne bi trebao stati zbog traume

Preporučite članak: